

Wiad. entomol.	27, Supl.: 133-143	Poznań 2008
----------------	--------------------	-------------

Historia Sekcji Dipterologicznej Polskiego Towarzystwa Entomologicznego 1981–2008

History of the Dipterological Section of the Polish Entomological Society
1981–2008

Andrzej Józef WOŹNICA

Katedra Zoologii i Ekologii Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu, ul Kozuchowska 5b,
51-631 Wrocław; email: andrzej.woznica@up.wroc.pl

KEY WORDS: the Polish Entomological Society, the Dipterological Section, people,
research and popular activity, history.

Idea utworzenia Sekcji Dipterologicznej PTEnt. zapadła podczas XXXVII Zjazdu Polskiego Towarzystwa Entomologicznego w Krakowie, we wrześniu 1980 roku. Członkami założycielami Sekcji zostali: mgr J. WIEDENSKA, mgr M. SZADZIEWSKA, mgr A. BURKIEWICZ, mgr W. KRZEMIŃSKI, dr W. MIKOŁAJCZYK, dr R. SZADZIEWSKI i mgr B. SOSZYŃSKI. Propozycja utworzenia Sekcji Dipterologicznej została zaakceptowana przez wielu innych dipterologów, a mianowicie przez: prof. M. BEIGER, prof. K. TARWIDĄ, doc. E. PROT-DĄBROWSKĄ oraz prof. P. TROJANA, który został honorowym jej organizatorem i założycielem.

W roku następnym, decyzją Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Entomologicznego, z dnia 28 lutego 1981, w imieniu inicjatorów, na wniosek dr W. MIKOŁAJCZYKA o powołanie Sekcji Dipterologicznej (pismo z dnia 4 października 1980), została utworzona Sekcja Dipterologiczna.

Pierwszy zjazd Sekcji Dipterologicznej, na którym wybrano pierwszego przewodniczącego w osobie dr W. MIKOŁAJCZYKA odbył się 15 maja 1981 roku w Warszawie. Jego tematem przewodnim był stan poznania oraz kierunki badań Diptera w Polsce.

Logo Sekcji Dipterologicznej PTEnt.

Z powodu trwania w kraju Stanu Wojennego kolejny zjazd odbył się dopiero w 1983 roku, również w Warszawie a tematem przewodnim były „Elementy geograficzne w faunie Diptera Polski”. Oba te zjazdy zorganizował dr W. MIKOŁAJCZYK. Od tej pory zjazdy odbywają się regularnie każdego roku.

III zjazd, którego organizatorem był dr B. SOSZYŃSKI, odbył się w Łodzi, pod hasłem: „Biologia i ekologia muchówek”. Podczas obrad postanowiono przystąpić do prac nad „Katalogiem muchówek Polski” oraz z inicjatywy dr W. KRZEMIŃSKIEGO utworzyć bibliotekę odbitek prac na temat Diptera Polski, pod patronatem Zakładu Zoologii Systematycznej i Doświadczalnej PAN w Krakowie.

Kolejne IV Sympozjum odbyło się w Spale (organizator dr B. SOSZYŃSKI), a tematem obrad były: „Współczesne metody stosowane w badaniach dipterologicznych”. W 1986 roku, w ośrodku konferencyjnym Krakowskiego Oddziału PAN w Mogilanach k. Krakowa odbyło się jubileuszowe, bo V Sympozjum Sekcji Dipterologicznej. Organizatorem zjazdu był dr W. KRZEMIŃSKI a tematem wiodącym było „Znaczenie muchówek dla gospodarki i zdrowia człowieka”. W trakcie obrad odbyło się również posiedzenie poświęcone podziałowi pracy nad przygotowaniem do realizacji projektu nazwanego „Wykazem zwierząt Polski”. Wziął w nim udział inicjator tego projektu, prof. J. RAZOWSKI.

Rok później, w Centralnym Ośrodku Szkolenia Kadr Ogrodniczych Instytutu Sadownictwa i Kwiaciarnictwa, tematyką były: „Aktualne problemy badań nad muchówkami”. Głównym organizatorem zjazdu był dr G. ŁABANOWSKI (Instytut Sadownictwa i Kwiaciarnictwa w Skierniewicach).

VII symposium odbyło się, dzięki uprzejmości organizatora doc. R. SZADZIEWSKIEGO, w gdańskiej „Katowni” – sali Wydziału Prawa Uniwersytetu Gdańskiego. W ramach tematu przewodniego, jakim była „Ewolucja i systematyka muchówek” w piątym numerze „Dipterona” opublikowano obszernie streszczenie referatu dr J. T. NOWAKOWSKIEGO (IZ PAN w Warszawie), pt. „Podstawy kladyzmu”. W związku z nieobecnością prelegenta referat wygłosił przewodniczący sekcji, dr B. SOSZYŃSKI.

Kolejny zjazd odbył się w 1989 roku w Ojcowie, w Stacji Terenowej Zakładu Zoologii Systematycznej i Doświadczalnej Krakowskiego Oddziału PAN. Poświęcony był on problemom związanym głównie z metodyką badań nad muchówkami, a organizatorem zjazdu był dr W. KRZEMIŃSKI.

IX Zjazd zorganizowany został we Wrocławiu, pod hasłem aktualnie prowadzonych badań nad muchówkami w Polsce. Organizatorem byli mgr T. ZATWARNICKI i mgr A. WOŹNICA z Akademii Rolniczej (obecnie Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu). Po rezygnacji dr B. SOSZYŃSKIEGO z przewodniczenia Sekcji, na nowego jej przewodniczącego wybrano prof. Ryszarda SZADZIEWSKIEGO (Uniwersytet Gdański).

Jubileuszowy, X Zjazd odbył się w kwietniu 1991 roku w Bromierzyku (Stacja Badawcza Uniwersytetu Łódzkiego w Puszczy Kampinoskiej). Organizatorem była dr J. WIEDEŃSKA (UŁ).

Organizatorem kolejnych dwóch zjazdów (XI i XII) byli pracownicy Katedry Zoologii Bezkręgowców Uniwersytetu Gdańskiego z siedzibą w Gdyni, pod patronatem prof. R. SZADZIEWSKIEGO. W obu przypadkach obrady odbywały się w Wysokoku na Mazurach nad jeziorem Oświn, w letniej rezydencji profesora (Fot. 1).

XIII Zjazd Sekcji Dipterologicznej zorganizowany został przez doc. W. KRZEMIŃSKIEGO (Instytut Systematyki i Ewolucji Zwierząt PAN w Krakowie), w gmachu nowo powstałego Muzeum Przyrodniczego mieszczącego się w Krakowie przy ul. Św. Sebastiana.

Kolejny, XIV zjazd odbył się w kwietniu 1995 roku w Instytucie Zoologii PAN na ul. Wilczej w Warszawie. Organizatorem spotkania byli dipterolodzy warszawscy z dr. W. MIKOŁAJCZYKIEM na czele (Fot. 2).

Kolejny jubileuszowy, bo XV Zjazd Sekcji Dipterologicznej odbył się w Krakowie, a miejscem obrad było Muzeum Przyrodnicze ISiEZ PAN, przy ul. Św. Sebastiana 9.

W latach następnych, tj. od 1997 do 2000, organizatorem spotkań został dr B. SOSZYŃSKI, a miejscem obrad były kolejno: Terenowy Ośrodek Edukacji i Kultury Ekologicznej, mieszczący się w Łodzi, w Lesie Łagiewnickim i ośrodek szkoleniowy Wojewódzkiego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Grotnikach koło Łodzi oraz dwukrotnie (1999 i 2000) Ośrodek Wypoczynkowy PKP „Zacisze” w Spale (Fot. 3).

Fot. 1. Pamiątkowe zdjęcie uczestników zjazdu SD PTEnt. w Wysoku nad jeziorem Oświn w 1992 roku

Fot. 2. Obrady Sekcji Dipterologicznej podczas XIV zjazdu w Warszawie na ul. Wilczej w 1995 roku

XX jubileuszowy Zjazd Sekcji Dipterologicznej, podobnie jak i kolejny XXI, którego głównym organizatorem była dr A. KLASA, odbył się w Ojcowie. Miejscem obrad był Ośrodek Edukacyjno-Dydaktyczny Ojcowskiego Parku Narodowego oraz sala kominkowa Muzeum im. W. Szafera.

Fot. 3. Uczestnicy XVIII Zjazdu przed budynkiem Hotelu PKP „Zacisze” w Spale w 1999 r.

XXII zjazd odbył się w 2003 roku, w ośrodku wypoczynkowym „Damian” w Jastrzębiej Górze (Fot. 4). Organizatorem spotkania był przewodniczący sekcji, dr W. GIŁKA (Uniwersytet Gdański).

Kolejne dwa zjazdy organizowane były przez dr A. KLASĘ i mgr A. PALACZYKA (Ojcowski Park Narodowy i Muzeum Przyrodnicze ISiEZ PAN w Krakowie). Miejscem obrad był częstochowski Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli „WOM” w Złotym Potoku. W 2005 roku na przewodniczącego Sekcji Dipterologicznej wybrany został autor niniejszego artykułu.

XXV jubileuszowe Sympozjum Dipterologiczne PTEnt. odbyło się w 2006 roku w Zawoi a organizatorami byli: dr A. KLASA (Ojcowski Park Narodowy), mgr A. PALACZYK (Muzeum Przyrodnicze ISiE PAN, Kraków) oraz dr A. J. WOŹNICA (UP we Wrocławiu) (Fot. 5).

Fot. 4. Zdjęcie uczestników XXII Zjazdu, wykonane przed Domem Wypoczynkowym „Damian”, Jastrzębia Góra, 2003 r.

W 2007 roku organizatorami Sympozjum Sekcji Dipterologicznej, byli dr B. SOSZYŃSKI (TOEiK, Łódź) oraz dr A. SOSZYŃSKA-MAJ i dr I. KRYSIK (Uniwersytet Łódzki). Tematyka obrad to „Biologia i systematyka muchówek”.

Ostatnie spotkanie członków i sympatyków Sekcji Dipterologicznej odbyło się podczas XLVII Zjazdu PTEnt. z okazji jubileuszu 85-lecia Polskiego Towarzystwa Entomologicznego, w ramach obrad sekcji tematycznych, w Bieszczadach, w Bystrem koło Baligrodu.

Należy podkreślić, że informacja na temat większości zjazdów dipterologicznych publikowana była na łamach „Wiadomości Entomologicznych”. Liczba osób uczestniczących oraz ilość wygłoszonych referatów została zamieszczona w tabeli.

Początkowe cele działalności Sekcji Dipterologicznej sprowadzały się do wymiany informacji o prowadzonych i planowanych badaniach przy uwzględnieniu trendów w światowej dipterologii, udzielaniu wzajemnej po-

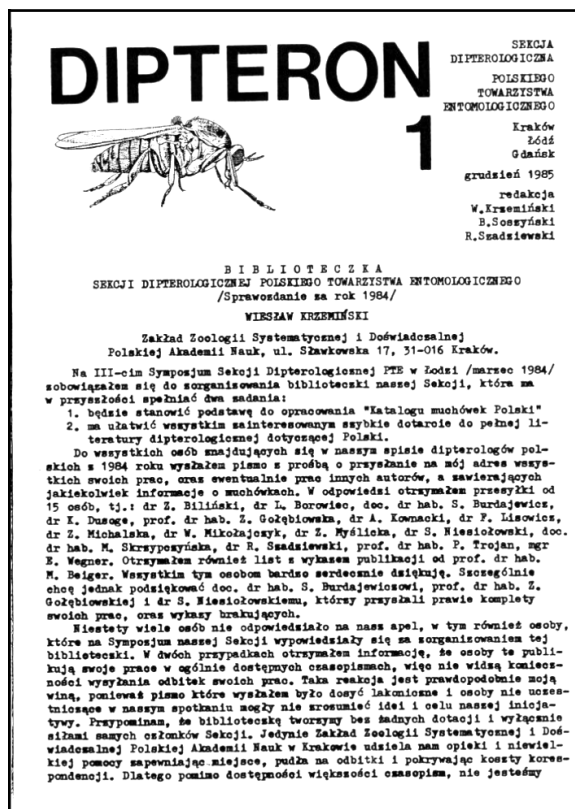

Fot. 5. Uczestnicy XXV Sympozjum Dipterologicznego przed siedzibą Babiogórskiego Parku Narodowego w Zawoi, w 2006 r.

mocy w zdobywaniu i gromadzeniu niezbędnej literatury, gromadzeniu, oznaczaniu i wymianie materiałów naukowych popularyzacji badań dipterologicznych, a także na współpracy z dipterologami za granicą.

W 1985 roku na wniosek członków Sekcji z inicjatywy dr W. KRZEMIŃSKIEGO, dr B. SOSZYŃSKIEGO oraz dr R. SZADZIEWSKIEGO, powstał „Dipteron” – biuletyn Sekcji Dipterologicznej, którego nieco zmieniająca się corocznie szata graficzna zawsze zawierała centralnie umiejscowione logo sekcji. Symbol graficzny okładki „Dipterona”, czyli muszka o nazwie Dipteron, która została zaprojektowana przez Przemysława SZWAŁKO (AR w Krakowie) pojawia się po raz pierwszy w 1986 roku, stając się wkrótce również symbolem działalności Sekcji Dipterologicznej.

Od momentu wydrukowania pierwszego zeszytu „Dipterona” (Fot. 6) wydano już 23 numery tego czasopisma. Początkowo był to nieindeksowany biuletyn informacyjny drukowany w wersji papierowej, a od 2005 roku wydawany jest jako czasopismo internetowe na stronach PTEnt. (Fot. 7). W 2005 roku z inicjatywy członków Sekcji, jej Przewodniczący dr Andrzej J. WOŹNICA

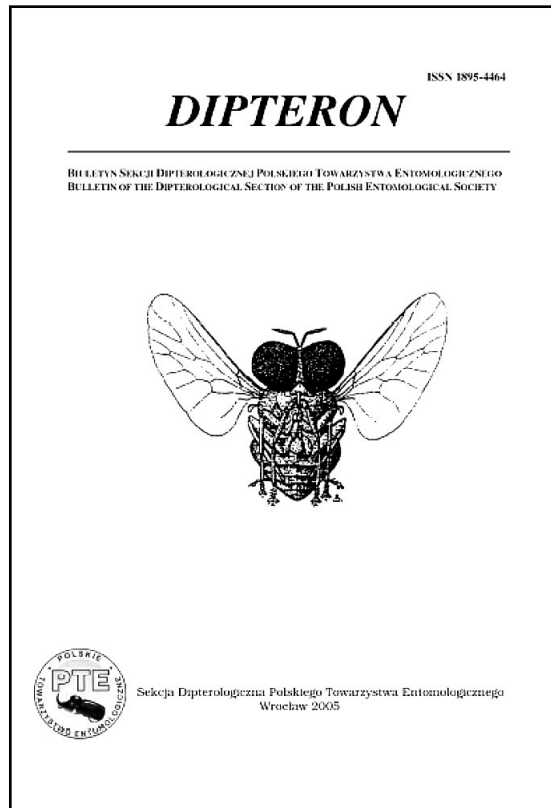
Fot. 6. Okładka tytułowa 1-go numeru czasopisma „Dipteron” – 1985

(UP we Wrocławiu), zarejestrował czasopismo w bazie czasopism naukowych Biblioteki Narodowej w Warszawie i uzyskał numer ISSN dla biuletynu internetowego: „Dipteron” – Wrocław, czyniąc z niego czasopismo recenzowane i indeksowane, o charakterze typowo naukowym. Od 2006 roku „Dipteron” jest indeksowanym przez Zoological Record czasopismem umieszczonym na tzw. „Liście Filadelfijskiej” (ISI Master Journal List).

Od października 2007 czasopismo to figuruje w wykazie punktowanych czasopism naukowych MNiSW zgodnie z podjętą uchwałą nr DBB/4901/2007.

Jednym z rezultatów wzmożonej aktywności członków Sekcji Dipterologicznej w badaniach nad fauną muchówek Polski było podsumowanie prac nad spisem muchówek Polski i opublikowanie zebranych danych w 1991 roku, w postaci wykazu muchówek Polski, w drugim tomie monografii pt. „Wykaz zwierząt Polski” pod redakcją Prof. J. RAZOWSKIEGO z ISiE PAN w Krakowie.

Fot. 7. Okładka tytułowa nr 21 czasopisma „Dipteron” – online (nowa edycja)

Kolejnym etapem działalności Sekcji w badaniach nad muchówkami Polski było opracowanie przez dr T. ZATWARNICKIEGO w 2001 roku „Wykazu Muchówek Polski” i „Bibliografii Diptera Polski” w wersji elektronicznej (bibliografia dostępna jest po dzień dzisiejszy na stronach PTEnt.).

Kilkanaście lat później członkowie Sekcji wzięli aktywny udział w opracowaniu większości rodzin muchówek w drugim tomie opracowania „Fauna Polski – wykaz i charakterystyka gatunków” wydanym pod zbiorczą redakcją prof. W. BOGDANOWICZA z Muzeum i Instytutu Zoologii PAN w Warszawie, wydanym w 2007 roku. Efektem wymiernym wzmożonych badań faunistycznych i ekologicznych członków i sympatyków Sekcji, jest wzrastająca liczba gatunków muchówek wykazywanych z Polski, która przekroczyła już 7000 gatunków.

W okresie działalności Sekcji w ramach dzieł zwartych ukazały się również dwa tomy „Fauny Polski” (Empididae aquatica – prof. S. NIESIOŁOWSKI oraz Calliphoridae – prof. A. DRABER-MOŃKO) oraz dwa klucze do ozna-

czania muchówek z serii „Klucze do oznaczania owadów Polski” (Hippoboscidae – koleopterolog prof. L. BOROWIEC oraz Rhinophoridae – prof. A. DRABER-MOŃKO).

Oprócz badań prowadzonych nad fauną współczesną, kilku członków Sekcji Dipterologicznej, reprezentujących ośrodki naukowe: gdański, krakowski oraz wrocławski, prowadzi intensywne prace badawcze nad taksonomią i faunistyką fosylnych rodzin muchówek (głównie triasowych oraz bursztynu bałtyckiego i dominikańskiego), aktywnie uczestnicząc w działalności naukowej i organizacyjnej Sekcji Paleoentomologicznej PTEnt.

W latach 1981–2008 członkowie Sekcji aktywnie uczestniczyli w organizowanych co cztery lata (od 1986) światowych Kongresach Dipterologicznych. W okresie 27 lat istnienia Sekcji odbyło się 26 Zjazdów Dipterologicznych (tabela) na których ogłoszono ogółem 316 referatów, co daje średnią ponad 12 wystąpień na każdy zjazd.

Od 2006 roku, zgodnie z wolą większości członków Sekcji, odbywające się zjazdy mają charakter sympozjalny o jednolitej tematyce wiodącej pt. „Biologia i systematyka muchówek”.

Ważnym wkładem w światową taksonomię Diptera jest opisanie przez członków i sympatyków sekcji ponad 550 różnej rangi taksonów współczesnych i kopalnych muchówek (plemiona, rodziny, rodzaje i gatunki), co jest bardzo istotnym i znaczącym wkładem w światową dipterologię.

Liczba osób aktywnie uczestniczących w działalności Sekcji w latach 1980–2007 to ponad 70 naukowców reprezentujących większość krajowych instytutów, szkół wyższych i innych ośrodków naukowo-badawczych, w tym 10 profesorów tytularnych a także 10 naukowców z obszaru dawnej Czechosłowacji.

Należy nadmienić, że Sekcja Dipterologiczna dysponuje własną przenośną biblioteczką, zawierającą pełną dokumentację prowadzonej przez przewodniczących sekcji korespondencji związanej z przygotowaniem do zjazdów (listy i komunikaty), imienną listę uczestników zjazdów, a także wykonanymi w wersji papierowej (wydruki) oraz elektronicznej (na dysku CD) egzemplarzami czasopisma „Dipteron”.

Od rozpoczęcia działalności Sekcji Dipterologicznej PTEnt. do chwili obecnej funkcję przewodniczących Sekcji pełniło 6 osób, wybieranych co roku (tabela).

W 2006 roku, podczas Sympozjum w Zawoi, honorowym członkiem Sekcji Dipterologicznej został dr B. SOSZYŃSKI.

W związku z coraz łatwiejszym i powszechnym dostępem do internetu, planowane jest przez członków sekcji utworzenie na stronach internetowych cyfrowej bazy danych obejmujących wykaz i rozmieszczenie gatunków muchówek występujących w Polsce.

Zjazdy i Sympozja Sekcji Dipterologicznej PTEnt. w latach 1981–2008

Nr zjazdu	Miejsce	Data	Liczba uczestników	Liczba wystąpień	Przewodniczący Sekcji
I	Warszawa	15.05.1981	19	10	Prof. Przemysław TROJAN
II	Warszawa	14–15.05.1983	22	5	Dr Waldemar MIKOŁAJCZYK
III	Łódź	15–16.03.1984	30	14	Dr Bogusław SOSZYŃSKI
IV	Spała	14–15.03.1985	22	15	--
V	Mogilany k. Krakowa	6–7.03.1986	21	10	--
VI	Skierniewice	7–8.05.1987	26	12	--
VII	Gdańsk	21–22.04.1988	16	4	--
VIII	Ojców	18–20.05.1989	14	4	--
IX	Wrocław	6–7.04.1990	17	7	--
X	Bromierzyk w Puszczy Kampinoskiej	5–7.04.1991	16	5	Prof. Ryszard SZADZIEWSKI
XI	Wyskok nad jeziorem Oświn	29–31.05.1992	13	10	--
XII	Wyskok nad jeziorem Oświn	28–30.05.1993	17	14	--
XIII	Kraków	15–16.04.1994	17	7	--
XIV	Warszawa	21.05.1995	15	8	--
XV	Kraków	19–20.04.1996	19	14	--
XVI	Łódź	23–25.05.1997	25	7	Dr Bogusław SOSZYŃSKI
XVII	Grotniki k. Łodzi	22–24.05.1998	23	12	--
XVIII	Spała	14–16.05.1999	30	25	--
XIX	Spała	26–28.05.2000	23	15	--
XX	Ojców	25–27.05.2001	25	19	Dr Wojciech GIŁKA
XXI	Ojców	24–26.05.2002	28	15	--
XXII	Jastrzębia Góra	23–25.05.2003	26	15	--
XXIII	Złoty Potok k. Częstochowy	14–16.05.2004	30	15	--
XXIV	Złoty Potok k. Częstochowy	6–8.05.2005	31	18	Dr Andrzej J. WOŹNICA
XXV	Zawoja	2–4.06.2006	24	14	--
XXVI	Przedbórz	1–3.06.2007	33	22	--
XXVII	Bystre k. Baligrodu	26–29.06.2008	13	5	--

